

138

L'ACTUAL TEATRE CATALA

"Homes i no", en francès

Des hommes et NON de Manuel de Pedrolo, *auteur catalan*. Així presenta el programa la versió francesa d'una de les obres més importants del teatre català de postguerra. El text francès és de Jordi Sarsanedas i Françoise Thanas i l'estrena a França ha anat a càrrec dels integrants de Le Théâtre Du Val de Marne de Saint-Maur, sota la direcció de Pierre Della Torre. L'obra fou estrenada el 21 d'abril i les representacions duraren fins el 23 de maig.

Cal remarcar l'extraordinària factura del programa. Una carpeta de cartolina enclou nou fulls de format carta, impresos en tinta negra sobre tres colors alternats, groc, gris i rosa, alguns il·lustrats amb reproduccions de pintures, d'obres arquitectòniques o de paisatges catalans, ultra la fotografia de l'autor. El primer full detalla les dates i horaris de les representacions, així com el repartiment i els preus de les localitats. El segon dona una sintètica biografia de Manuel de Pedrolo. El tercer reproduceix la traducció al francès del comentari que Martin Esslin dedicà a *Homes i No* en el seu llibre *The Theatre of the absurd*. El quart i el cinquè fan la presen-

tació de Manuel de Pedrolo com autor dramàtic i com a novel·lista, respectivament. El sisè és un breu escrit sobre la situació de l'escriptor català en l'actualitat. El setè reproduceix la traducció d'uns fragments de la novel·la *Avui es parla de mi*, que la traductora, Carmen Compte, ha titulat *Pedrolo par lui-même*. El vuitè fa conèixer al públic algunes preguntes i respostes d'un de tants intervisus de què Pedrolo ha estat objecte després de l'estrena d'*Homes i No* a casa nostra. I el novè, sota el títol de *Minorité linguistique* reproduceix un fragment de l'article *Le problème du bilinguisme en Catalogne* per Mathilde Tubau-Bensoussan aparegut a la *Revue des langues latines*. En definitiva, aquest programa és una afirmació del problema cultural i nacional català i un crit de denúncia de l'acte de genocidi que hom comet contra el nostre poble.

L'estrena d'aquesta obra en una de les llengües majoritàries més cultes del món és un acte de justícia envers un autor que s'ha mantingut fidel al seu país i a la seva llengua a despit de tots els embats de l'enemic. — J. A.

"Ressorgiment" N° 659 - juny 1971

d'una manera determinada ja no pot sortir cantant uns temes que es cantaven en els anys 60, no? Aleshores, és clar, la discriminació és immediata. Jo vaig tenir durant un any o un any i mig una discriminació solapada, era simplement la discriminació lingüística i prou. Va ser a partir... jo vaig fer el servei militar entre el 64 i 65, però va ser a partir del 65, crec jo, quan la discriminació començà a ser sistemàtica; anteriorment havia estat més intermitent, però ja després del *Diguem No*, després del Festival del Mediterrani, al jo no cedir a les temptacions de cantar en castellà, cantar en *night clubs*, etc. etc.; ja van omençar de seguida a fer-te la vida impossible, però d'una manera intermitent, perquè no era molt massiu tot allò encara, però ja a partir del 65, que la cosa s'havia estès molt, la discriminació va venir d'una manera sistemàtica.

No hi ha entuig en el to. Raimon parla amb la serenitat del soldat veterà, de l'home avesat a la lluita, amb la fermesa que dóna el convenciment d'estar bregant per a conquerir quelcom de just, per alguna cosa que no serà per a ell, si més no, no solament per a ell, sinó per a tots els homes de la seva terra.

P.— En quina mesura et sents travat per la censura quan escrius una cançó?

R.— Això és una cosa ben difícil d'esbrinar, perquè hi juga també el subconscient, evidentment. Jo faig l'esforç normalment de pensar que no hi ha censura, quan estic fent una cançó, però una vegada feta, immediatament pense que hi ha una censura. És a dir: quan l'estic fent, faig tots els esforços per dir: "Jo tinc ganes de dir això". Passa també que moltes de les cançons a mitjan fer ja veus que no passarà i no sols que no passarà, sinó que és un tipus de cançó que podria crear-te problemes inclús en cas de cantar-la a fora. Aleshores hi ha tota una branca de la meva possible producció que està com capada, és a dir capada pels fets concrets, perquè penses que parlar de segons quines coses i en segons quin to t'ha de comportar una quantitat de problemes que no és eficaç, és a dir has de buscar la manera de fer-ho que sigui eficaç, que sigui inclús publicable, que no quedi en un calaix. De tota manera, així i tot m'he passat quatre anys sense poder gravar un *long-play*, fent cançons, dotze cançons cada any i el *long-play* no sortia. Perquè totes les cançons que anaves enviant a censura, no te les passaven, no te les passaven, entens?

P.— Igualment aquestes cançons les tens?

R.— Les tinc, és clar, i a fora de vegades sí que ho cantes, però no pas tot perquè hi ha moltes coses que encara, doncs, et creus que no és el moment, o que podria comportar una quantitat de problemes que no val la pena encara, no crec que sigui el moment d'afegir més problemes als que ja hi són.

P.— Tu has cantat a Madrid i al País

Basc. Com ha reaccionat el públic enfront al fet de cantar en català?

R.— Mira, jo també he estat el primer sorprès. Al País Basc ja esperava que hi hagués una reacció normal perquè, en certa manera, els problemes que tenen són paral·lels i molt semblants als nostres. Per part meua no hi havia cap mena de reticència, al contrari, estava mol tconvençut que anava a cantar en un lloc on trobaria una comprensió immediata, ja d'entrada. A Madrid, en canvi, doncs no ho veia clar, és a dir es podia pensar que hi hauria un senyor que vindria amb allò del català i les històries del *dialecto* i aquelles històries de separatistes, etc. etc. En canvi, no. En canvi hi va haver una reacció absolutament de simpatia total i a més a més no et diré d'una total comprensió, però sí d'un intent de comprensió. És clar que, tot s'ha de dir, a Madrid tot el moviment progressista que hi ha hagut des de fa uns anys ha entès, com a mínim, que hi ha allò que en diuen "regions" ben diferenciades del que és la "nacionalitat" espanyola oficial. Tampoc diré que hagin entès el problema fins al fons, això no ho sé, perquè quan menys t'ho esperes et surten amb una pregunta que et fa dir: "Home, això no és allò que havíem quedat!". Aleshores, restes sorprès, no? Però jo crec que l'aire ha

canviat molt. Entre el que a mi m'han contat de les incomprensions que hi ha hagut, inclús abans de la guerra, fins als anys 50, i la comprensió o intent de comprensió que hi ha avui hi trobo una diferència immensa. En el meu cas concret, s'hi afegeix que no solament canto en català sinó que dic un cert tipus de coses, i aleshores també a un cert tipus de gent li interessa el que jo dic, no?, és a dir el fet que ho digui en català els planteja un problema més que no tenien. Els planteja un problema que ells ignoraven, degut a la política repressiva que ha portat aquest tipus de règim, o desconeixien o hi eren en contra sense saber per què. En un moment determinat, "todo lo catalán" estava de moda a Madrid, que també és una altra manera d'anar-se'n a l'altra cantonada. Val a dir: hi ha gent que ens pensa com un bloc, no com un poble, sinó com a un bloc. Tots els catalans som així. Aleshores dintre Catalunya no veuen que hi hagi dretes i esquerres, sinó que només hi ha dretes o només hi ha esquerres. És clar, és una bestiesa, perquè dintre Catalunya com dintre qualsevol altre poble, qualsevol altra nació, doncs hi ha dretes i hi ha esquerres. Em sembla absolutament evident.

Jordi Arbonès

(Acabarà)

"Ressorgiment" N° 663 - octubre 1971